

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program: Výtvarná umění

Ateliér: Restaurování výtvarných děl malířských a polychromované plastiky /
škola Adama Pokorného

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRAKTICKÁ ČÁST

Restaurování závěsného obrazu: Panna Maria ze Křtin
Stětí svatého Jiří
Venuše (Ladislav Sutnar)

Restaurování polychromované plastiky: Svatá Anna Samotřetí z Pohledu

Restaurování nástěnné malby: Stigmatizace sv. Františka mezi světci – kostel
Čtrnácti svatých pomocníků v Kadani

TEORETICKÁ ČÁST

Nanotechnologie v restaurování: mikroemulze

Nanotechnologies in art restoration: microemulsions

Vypracovala: Linda Zmatlíková

Vedoucí diplomové práce: doc. MgA. Adam Pokorný Ph.D.

Oponent diplomové práce: akad. mal. Zora Grohmanová

Akademický rok 2018/2019

Panna Maria ze Křtin, olejomalba na plátně, 1725, Křtiny

Obraz byl v havarijním stavu, plátno bylo uvolněné a zvlněné, soudržnost malířské vrstvy ohrožená. Malba byla lehce očištěna od prachu a lokálně upevněna roztokem klihu a preventivně zalakována. Obraz byl lokálně přelepen, byly zceleny trhliny pomocí polyamidu a poté byl obraz napnut na stretcher pomocí provizorních stripů. Následovalo postupné vyrovnávání plátna v zvlhčovací komoře a dosoušení na nízkotlakovém stole. Po očištění rubové strany byl obraz plošně konsolidován Bevou 371. Po sejmutí přelepu byly provedeny zkoušky snímání nečistot a laků, pro snímání byla zvolena emulze V/O, k dočištění byl použit polyvinyl-acetátový substrát. Obraz byl zalakován, vytmelen emulzním tmelem a napnut pomocí stripů na nový blindrák. Povrch obrazu byl při napínání na stripy zvětšen kvůli asymetričnosti originálu, proto byl ozdobný rám upraven ruční frézou. Následovala retuš kvašem, akvarelem a pryskyřičnými barvami a závěrečný damarový lak. Průběh prací byl dokumentován, byl vypracován laboratorní průzkum.

Stětí sv. Jiří, anonym, Štýrsko, počátek 16. století, olejomalba na desce, 75 x 50 cm, Národní Galerie v Praze

Deska je z páru, původně šlo o celek, který byl rozřezán na dvě půlky. Deska byla několikrát restaurovaná. Výjev Mučení sv. Jiří restauruje spolužačka Martina Saloňová.

Smrková deska byla v minulosti ztenčena, přilepená na novou dřevěnou podložku a opatřena parketáží. Ta bude na obrazu ponechána, nevyvolává strukturální problémy. Malba byla zajištěna voskovým přelepem přes papír, který byl sejmut. Byl proveden optický a laboratorní průzkum a zkoušky snímání laků. Při ztenčování laků se ukázalo, že je obraz pokryt přemalbami a ztmavými retuši. Po provedení zkoušek rozpustnosti byly retuše sejmuty rozpouštědlovým gelem a odolnější přemalby zahuštěnou emulzí V/O. Průběžně byla malba konsolidována roztokem vyziny. Některé tmely byly upraveny, defekty nově vytmeleny kliho-křídovým tmelem. Malba byla lehce zalakována a bylo přistoupeno k retuši akvarelem a pryskyřičnými barvami, následovat bude závěrečný lak.

Venuše, Ladislav Sutnar, kombinovaná technika na masonitu, 60. léta 20. století, 122 x 63 cm, Kunsthalle Praha

Moderní malba, řazená stylově k hnutí pop art, je provedena kombinovanou technikou, pravděpodobně akrylem a temperou na masonitovou desku, není lakovaná. Byl proveden optický průzkum a zkouškami byla zjištěna citlivost modré barvy na vodu. Na bílé a žluté barvě bylo změřeno pH a konduktivita. Na modré barvě se nachází několik nevyhovujících retuší, které budou odstraněny. Nečistoty na akrylové části budou sejmuty pravděpodobně suchou cestou nebo vodními metodami. Defekty odřené malby budou vyretušovány. Strukturální stav desky je dobrý, je ponechána v rámu, aby nedošlo ke zkroucení.

Sv. Anna Samotřetí z Pohledu, anonym, dřevěná polychromovaná plastika, kol. 1520, 48,5 x 28 x 14 cm, Římskokatolická farnost Pohled

Socha byla převzata v havarijním stavu, byla odlomená hlava sv. Anny, Ježíšek, části trůnu a pláště, rozdrobené fragmenty polychromie byly ze sochy vysypané. Socha byla v minulosti restaurována. Byl proveden neinvazivní optický průzkum a laboratorní průzkum stratigrafie polychromie a přítomnosti biologického napadení. Socha byla napadená červotočem a houbou či plísní, škůdci však již nejsou aktivní. Při předchozích restaurátorských zásazích byla polychromie konsolidována voskem a hmota dřeva napouštěna kalafunou či klihem. Voskový nátěr byl postupně sejmut pomocí horkovzdušné pistole a technického benzínu spolu s nevyhovujícími tmely. Vosk zatečený pod polychromii byl lokálně po tepelném naměkčení vytlačen a polychromie přirovnána k podložce. Průběžná konsolidace barevné vrstvy byla provedena slabým roztokem Bevy 371. Zkřehlá hmota dřeva byla petrifikována Paraloidem B72. Odplavené a odpadlé fragmenty polychromie byly připevněny zpět na místa, odlomené části přilepeny disperzním lepidlem. Na základě laboratorního průzkumu vzorků bude provedena stratigrafická sondáž polychromie, jejíž výsledky budou konzultovány se zástupci památkové péče.

Stigmatizace sv. Františka mezi světci, anonym, nástěnná malba, 1614, 4,3 x 3,6 m, stěna v jižní boční lodi v kostele Čtrnácti sv. pomocníků v Kadani

Výjev byl restaurován od roku 2017, pracovala jsem na něm společně se spolužačkami, já jsem restaurovala střední část se sv. Františkem. V první fázi proběhla průběžná fotodokumentace, stratigrafická sondáž druhotných vrstev, rozšíření sond, snímání druhotných vrstev, průběžné upevňování, snímání nečistot. Byl odhalen výjev Stigmatizace sv. Františka mezi světci, odpovídající výmalbě kostela z roku 1614. Ve druhé části prací proběhlo odstranění plísní, fixáž, vyplnění prasklin a dutin, tmelení větších i menších defektů, retuš.

Nanotechnologie v restaurování: mikroemulze

V teoretické diplomové části se zabývám představením a popisem vodních systémů s přídavkem povrchově aktivních látek (micelární roztok) a emulzních systému, které kombinují vodu, surfaktanty a rozpouštědla (emulze a mikroemulze). Snažím se o srovnání systémů klasických emulzí a mikroemulzí (volných a v substrátu), jak z teoretického, tak praktického hlediska. Shrnuji poznatky z dostupné převážně cizojazyčné literatury a snažím se o popsání jednotlivých složek, kterými se tyto systémy tvoří (surfaktanty a kosurfaktanty, úprava pH a aditiva ve vodní složce, nepolární rozpouštědla, pevné gely). V praktické zkoušce bych chtěla zkusit přípravu mikroemulze vpravené do substrátu z polyvinylalkoholu a boraxu.